

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep.
0032 OSLO

Oslo, 30.11.2020
Vår ref. 20/2304-8
860.2/ELFA
Deres ref.

Att: Kommunal- og moderniseringsminister Nikolai Astrup

Innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraftsmålene

LO takker for muligheten til å komme med innspill til regjeringens arbeid for å nå bærekraftsmålene.

Største utfordring

Fagbevegelsen ser ulikhet som en av de største politiske utfordringene for å realisere bærekraftsmålene. Store forskjeller er ikke bare urettferdig, det kan hindre oss i å finne gode fellesskapsløsninger, svekke vekstevnen i økonomien og true samholdet i samfunnet.

Ulikhet dreier seg om dimensjoner utover økonomi, for eksempel om å delta aktivt i arbeidsliv og samfunn, til å få utdanning og kompetansepåfyll gjennom yrkeslivet, til å ha et godt arbeidsmiljø og god helse. Jo større samvariasjon det er mellom de enkelte aspektene, og jo mindre sosial mobilitet, jo større utfordringer er det for samfunnsutviklingen.

Den økonomiske og sosiale ulikheten har økt siden midten av 1980-tallet. Ulikhetsutfordringen har blitt forsterket som følge av korona-krisen. Risikoen for varig høy arbeidsløshet og utenforskap har økt, flere kan få problemer med vedvarende lav inntekt, en hel ungdomsgenerasjon kan ha blitt «brennmerket», samtidig som det økonomiske handlingsrommet for å motvirke ulikhet framover har blitt mer begrenset.

Viktigste virkemiddel

Den norske modellen er vårt viktigste verktøy for å sikre en bærekraftig utvikling. Modellen består av tre pilarer: Organisert arbeidsliv, økonomisk styring og offentlig velferd. Pilarene virker sammen og forsterker hverandre. Ingen samfunnsmodell har kunnet vise til bedre samlede resultater når det gjelder omstillingsevne, sysselsetting, små forskjeller, likestilling, arbeidsliv med mye læring, tillit mm. Økt ulikhet er gift i den norske modellen. Tendenser til et mer todelt arbeidsliv med press på arbeidslivsstandarder og organisasjonsgrad utfordrer også bærekraften. Samtidig er omstillingsevnen og tilliten som modellen skaper svært viktig for at vi skal komme fram til fellesskapsløsninger for å lykkes med grønn omstilling.

FNs bærekraftarbeid gir anledning og ekstra verktøy til å få fart på arbeidet for en bedre samfunnsutvikling. Samtidig er det viktig å unngå at det videre arbeidet blir preget av tomme ord og unødvendig byråkrati.

KS, NHO og LO oppfordrer nå til et bredt nasjonalt partnerskap, *Bærekraftsløftet*, for å få fart på arbeidet. Hensikten med Bærekraftsløftet er å diskutere hvordan vi kan konkretisere arbeidet gjennom å definere felles mål og prioriteringer, fortrinnsvis med utgangspunkt i kommunale ansvarsområder. Vi vil identifisere områder der vi har særlig forbedringspotensiale og sette inn adekvate tiltak der. Bærekraftsmålene må

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

gjennomføres der folk bor og lever livene sine. Styrket trepartssamarbeid regionalt og lokalt er viktig for å få til bedre måloppnåelse. Det må stimuleres til bærekraftig verdiskapning med høy sysselsetting. Bare gjennom anstendig arbeid til alle kan vi nå de andre målene. Metodikk vil så sentralt. Vi vil bidra til å få på plass et felles datagrunnlag og rammeverk, og vi ønsker å se på mulige verdikjeder av løsninger for å fremme en rettferdig omstilling. Ambisjonen er å skape bærekraftløsninger også for den globale innsatsen. Vi håper at den nasjonale handlingsplanen vil bli et nyttig verktøy i det videre arbeidet.

Nærmere om arbeidslivet

Nesten alle mål og delmål i bærekraftsagendaen har kobling til arbeidslivet. Et anstendig arbeidsliv med involvering av partene er en forutsetning for å nå målene.

Det er viktig med et taktskifte for å bidra til at Norge oppfyller sine forpliktelser innen 2030. LO mener at løsningen er å gjøre mer av det vi vet fungerer. Det må bygges videre på den norske arbeidslivsmodellen lokalt, regionalt og nasjonalt. Prinsippene i Hovedavtalen har bidratt til innovasjon og omstilling samtidig som det er fundamentet for et anstendig arbeidsliv.

Partssamarbeidet har vært en bærebjelke i utviklingen av dagens velferdssamfunn. Pandemien har nok en gang illustrert hvor viktig et aktivt samarbeid mellom partene i arbeidslivet og myndighetene er for å finne gode, inkluderende og rettferdige ordninger. Løsninger som bidrar til å snu utviklingen av ulikhet og opprettholde det høye nivået av tillit som vi er avhengig av for at Norge skal fortsette å være konkurransedyktig og lykkes med det grønne skiftet.

Medbestemmelse er et viktig verktøy for å sikre en rettferdig omstilling. Kollektiv representasjon og partssamarbeid på alle nivåer bidrar til felles forståelse av utfordringer og mulige løsninger. Det bidrar også til bedre politikkutvikling og til å lette implementeringen.

- ⇒ Det er viktig at regjeringens handlingsplan gjenspeiler betydningen av et anstendig arbeidsliv som fremmer grunnleggende og universelle arbeidstakerrettigheter, jobbskaping og sysselsetting, sosial beskyttelse og dialog mellom partene i arbeidslivet.
- ⇒ Planen må ha tydelige referanser til hvordan partssamarbeid og andre former for medbestemmelse skal gjennomføres på alle nivåer og i alle sektorer.

Noe av det viktigste næringslivet kan gjøre for å nå bærekraftsmålene, er å sørge for anstendige arbeidsforhold i sine leverandørkjeder. Ved å følge krav om aktsomhetsvurderinger, vil næringslivet bidra til bedre måling og rapportering i alle sektorer.

- ⇒ Handlingsplanen bør være tydelig på at et ansvarlig næringsliv er en forutsetning for bærekraftarbeidet og at regjeringen forventer at: 1) norske selskaper kjenner til og etterlever OECDs retningslinjer og FNs veiledende prinsipper (UNGP) og 2) norske selskaper gjennomfører aktsomhetsvurderinger for å kartlegge risiko for negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø.
- ⇒ Handlingsplanen må understreke myndighetenes ansvar for å fremme et ansvarlig næringsliv når de inngår kontrakter med offentlige midler.

Som verdens største statlige fond, har forvaltningen av SPU et viktig ansvar som eksempel for andre investorer - også med tanke på å nå bærekraftsmålene. Hensynet til menneskerettigheter, faglige standarder og miljø må veie tungt.

- ⇒ Forventninger til forvaltningen av Oljefondet bør nevnes i handlingsplanen. ILOs kjernekonvensjoner må respekteres i selskaper som SPU investerer i. Selskaper som ikke følger opp kritikk på dette området gjennom forvaltningens eierstyring, må utelukkes.

Prioriteringer, koordinering og kommunikasjon

Norges ambisjoner og prioriteringer må spisses i konsultasjon med partene i arbeidslivet og sivilsamfunnet. Sammenhenger og utfordringer må synliggjøres og det må legges til rette for mer samstemthet og samarbeid på tvers av temaer og sektorer. Innenriks- og utenrikspolitikken må også bli mer samstemt. For bedre måloppnåelse må det sikres realistiske rammebetingelser. Prioriteringer og arbeidsmetode må kommuniseres tydelig til alle deler av befolkningen med vekt på hvordan ulike sektorer, institusjoner og den enkelte kan bidra.

- ⇒ Handlingsplanen må synliggjøre ansvars- og rollefordeling, og peke på hvordan man kan sikre bedre koordinering mellom ulike politikkområder på tvers av departementene.
- ⇒ Alle departementer bør utvikle interne handlingsplaner for hvordan de kan bidra til å nå bærekraftsmålene, øke samstemthet og håndtere interessekonflikter internt og på tvers av departement og ulike politikfelt.
- ⇒ Effekten av norsk politikk utenfor landets grenser bør omtales gjennomgående i planen.
- ⇒ Planen bør peke på globale sammenhenger og forpliktelser Norge har inngått.
- ⇒ Planen må være tydelig på forventningen til kommuner, fylkeskommuner, arbeidslivets parter, akademia og andre sentrale aktører.
- ⇒ Handlingsplanen bør spesifisere hvordan det skal jobbes for å sikre økt finansiering for bærekraftsmålene internasjonalt. På grunn av covid-19 er finansieringsgapet større enn noensinne.
- ⇒ Planen må vise hvordan arbeidet med bærekraftsmålene skal integreres tydeligere i den ordinære budsjettprosessen.
- ⇒ Den må legge klare føringer for hvordan Stortinget skal få tilfredsstillende informasjon om den samlede status for den nasjonale oppfølgingen.

Måling, rapportering og evaluering

I tillegg til å utvikle nasjonale delmål er det viktig å utarbeide relevante indikatorer som kan sikre adekvat målstyring og mulighet for en god evaluering av arbeidet. SSBs indikatorsett må videreutvikles, for eksempel med indikatorer for reell medvirkning gjennom partssamarbeid, trepartssamarbeid og andre relevante prosesser. Temaside om ulikhet må på plass. Det er viktig at innsatsen på ett område ikke nulles ut av innsatsen på et annet.

- ⇒ Planen bør si noe om utarbeidelsen av nasjonale delmål og indikatorer. Planen må legge opp til en indikatorbasert resultatrapportering som er godt samordnet med annen statistikk.
- ⇒ Handlingsplanene må tydeliggjøre hvordan statistisk sentralbyrå kan involveres mer effektivt, og presisere at indikatorsettet videreutvikles i samarbeid med relevante aktører for å sikre at de er treffsikre.
- ⇒ Planen bør angi en tidsakse med delmål frem mot 2030.
- ⇒ Den må gi retningslinjer for hvordan man sikrer en samlet rapportering for oppfølgingen med status og fremdrift. Planen må også adressere det som kan motvirke måloppnåelsen.

Tiltak som kan fremme måloppnåelse

- Styrke og videreutvikle den norske modellen gjennom tiltak som kan styrke organisasjonsgraden og partssamarbeidet og kunnskap om den norske arbeidslivmodellen.
- Informasjonsstrategi for å sikre jevn oppmerksomhet om Norges arbeid med bærekraftsmålene, prioriteringer, hvordan folk kan bidra samt informasjon om progresjon. Den allmenne kunnskapen om bærekraftsmålene er foreløpig lav.
- Sterkere satsning på tverrfaglig, uavhengig og langsiktig forskning for å sikre nødvendig kunnskapsgrunnlag.
- Satse på etter- og videreutdanning og livslang læring.
- Bruk Norges kompetanse, erfaring, naturgitte og samfunnskapte fortrinn til å øke bærekraftig produksjon og videreføring i hele verdikjeder og for rettferdig omstilling.
- Staten har store muligheter til å påvirke næringslivet i bærekraftig retning gjennom innretningen av virkemiddelapparatet.
- Norge har råvareresurser (f.eks. mineraler) som er nødvendige for omstilling til bærekraftssamfunnet. Disse kan legge grunnlaget for ny industri og arbeidsplasser.
- Satse på å fremme sirkulærøkonomi.
- Det offentlige har betydelig innkjøpsmakt til å påvirke produsenter og leverandører gjennom å stille krav. Dette må brukes til å stimulere til å bærekraftig utvikling og rettferdig omstilling.
- Satse på, og investere i, muliggjørende infrastruktur som f.eks. Northern Lights for karbonfangst, transport og lagring for å oppnå bærekraftsmålsetninger og nye arbeidsplasser.
- Tydeliggjøre ansvarsfordelingen mellom frivillig sektor og det offentlige i arbeidet med å nå bærekraftsmålene.
- Intensivere innsatsen for likestilling og ikke-diskriminering.
- De politiske signalene må være tydelige og sikre at private midler styres i ønsket retning.
- Det bør vurderes å utvikle en ny etisk indeks med tanke på større bruk av forhåndsfiltrering av sektorer og selskaper (positiv screening) for Oljefondet.

LO er landets største arbeidstakerorganisasjon med over 950 000 medlemmer fordelt på 25 forbund med medlemmer fra alle deler av arbeidslivet. Vi bidrar til å skape et godt organisert arbeidsliv og gir vanlige arbeidstakere en stemme overfor politiske myndigheter.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Are Tomasgard
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.